

אוניברסיטת תל-אביב
הפקולטה לניהול
בית הספר למוסמכים במינהל עסקים
החוג לחשבונאות

לתשומת לב התלמידים

הבחינה היא אנונימית, התלמיד אינו חייב לרשום את שמו על מחברת הבחינה. מחברתו תזוהה על סמך מספר תלמיד ומספר סידורי שייכתב על גבי המחברת. תלמיד שכתב את שמו כאילו ויתר מראש על בדיקה אנונימית של מחברת הבחינה שלו.

מס' התלמיד _____

מס' גיליון _____

אולן+כר יין

יסודות ביקורת חשבונות

מרצים: פרופסור הרצל פטל, רו"ח רגינה אונגר

מתרגל: רו"ח ישראל נקל, יחיאל פרידמן

סמסטר ב', תשס"ט

מועד ב'

09.09.09, יום ד', שעה 09:00

מועד הבחינה:

שלוש שעות (3.0 שעות) ללא הארכה

משך הבחינה:

9 עמודים (כולל גליון תשובות)

מס' עמ' בבחינה:

אסור השימוש בחומר עזר למעט חומר העזר שסוכם מראש כחוברת למבחן

חומר עזר:

ב ה צ ל ח ה ! !

בתום הבחינה יש להקפיד ולמסור למשגיחה (באופן אישי) את כל מחברות הבחינה.
על התלמיד להמתין עד אשר תסמן המשגיחה כי החזיר את כל המחברות (כולל ציון מספר המחברות), השאלון ודף התשובות.

E - 57

חלק א' - שאלות פתוחות-80% נקודות

שאלה מספר 1 (20 נקודות)

לאחר שסיימת לערוך את הסקר על הבקרה הפנימית בחברת "המחשבוניס" בע"מ התקבלה התמונה הבאה:

החברה עוסקת במכירת מחשבים אישיים ורכיבי חומרה אחרים ללקוחות פרטיים, כמו כן, החברה עוסקת בתיקון תקלות במחשב וברשתות תקשורת. החברה מעסיקה ארבעה אנשי מחשב עצמאיים המתניידים באמצעות טנדרים של החברה ומוקד שירות טלפוני.

ברגע שמתקבלת קריאה למוקד השירות מפנה המוקדנית איש מחשבים פנוי לטיפול בלקוח. איש החברה מגיע לבית הלקוח ומקבל אינפורמציה לגבי הבעיה שיש לתקן או החומרה שהלקוח מעוניין לקנות. הם מחליטים יחדיו על פתרון רצוי ללקוח ומסכמים על המחיר הסופי של העסקה. בחלק מהמקרים ממשיך איש החברה בביצוע העבודה מיד ובמקרים אחרים הוא קובע עם הלקוח זמן הגעה נוסף. אין חובה שאיש חברה שהחל בטיפול יהיה זה שיגיע לבית הלקוח בפעם הבאה, העבודה מתבצעת על פי זמינות ועל פי סדרי עדיפויות שנקבעים על ידי החברה. אנשי החברה עצמאיים לחלוטין ברכישת רכיבי חומרה ואביזרים והם מקבלים עמלות על כל מוצר שנמכר ללקוח. גביית הכספים מתבצעת במזומן או בכרטיס אשראי (לא מתקבלים שיקים). כאשר נגבה סכום כסף במזומן, לוקח אותו איש החברה אשר באחריותו להעביר אחת לשבוע להנהלת החשבונות את התקבולים שגבה מהלקוחות באותו השבוע תוך פירוט שם הלקוח והסכום שנגבה ממנו, לגבי כרטיסי האשראי, רושם איש החברה את פרטי הכרטיס ברשימה מוכנה המכילה טורים עבור מספר הכרטיס, תוקף, שם הלקוח ותעודת הזהות שלו. גם רשימה זו מועברת אחת לשבוע להנהלת החשבונות לשם ביצוע מרוכז של עסקאות האשראי.

נדרש:

א. אילו ליקויים אתה מזהה בבקרה הפנימית ומהם הסיכונים שיכולים להיות כתוצאה מליקויים אלו. (10 נקודות)

ב. נתבקשת על ידי הנהלת החברה להמליץ לה על שיפורים בבקרה הפנימית בחברה כדי לדאוג לשלמות התקבולים, מקסום ההכנסות ולניהול התקין של החברה. (10 נקודות)

פתרון

הציון בפתרון הבחינה ניתן בעיקרו על סמך כמות הליקויים והשיפורים שזוהו. להלן הצעה לפתרון:

יש להתייחס לכל תהליך באופן מסודר ובכל תהליך יש לתת רשימת ליקויים

(1) תהליך המכירה.

(2) תהליך גיוס וניהול כ"א

(3) תהליך מתן השירות.

(4) תהליך הרכש.

(5) תהליך הגביה.

(6) תהליכי הרישום בהנהלת החשבונות

דוגמאות להמלצות לשיפורים בבקרה (בשאלה היתה דרישה להרחבה ולהסבר) :

- (1) הפרדת תפקידים נאותה בחברה :
  - a. הפרדה בין מתן השירות לבין קבלת ההזמנה לשירות.
  - b. הפרדה בין הגביה לרישום.
  - c. הפרדה בין הרכש למכירות.
- (2) טיב המנגנון – גיוס רק עובדים מתאימים, עריכת הדרכות לעובדים.
- (3) רוטציה בין העובדים.
- (4) מתן חופשות שנתיות.
- (5) ביקורות פתע.
- (6) הסתייעות בצידוד מכני (מערכת מחשב מרכזית לתהליך מתן השירות וקריאות השירות, מערך הזמנות ממוחשב, מערכת קופה והתאמת בנקים).
- (7) הוראות עבודה בכתב.
- (8) התאמות בין הרישומים של הנכסים עם הנכסים עצמם (התאמת מכירות עם כמות שעות של עובדים, התאמה בין רכש ומלאי למכירות).
- (9) צמצום הגישה לנכסים (רכש נמצא במחסן, אנשי מכירות לוקחים סחורה ממחסנאי אחרי רישום, גישה למזומנים ולקופה).
- (10) ערביות
- (11) פיקוח
- (12) פומביות- פרסום אירועים חריגים/ לא תקינים והטיפול בהם

שאלה מספר 2 (10 נקודות)

הנך רואה חשבון מבקר של רומי בע"מ, שהינה חברה שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב (להלן "החברה").

להלן טיוטה של דוח רואי חשבון המבקרים על הדוחות הכספיים של חברת רומי בע"מ לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2008, שהוכנה על ידי עוזרך והוגשה לעיונך.

דוח רואה החשבון להנהלה של חברת רומי בע"מ

ערכנו את ביקורתנו על הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2008 בהתאם לתקני ביקורת מקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואי החשבון), התשכ"ה-1965. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה מצוינת של ביטחון שאין בדוחות הכספיים טעויות מחפירות. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ניירות עבודה התומכות בסכומים ובמידע שבמאזן הבוחן. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים שנעשו על ידי החשבות של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על הביקורת של עובדינו הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של החברה ליום 31 מרץ 2009.

היפים והאמיצים, רואי חשבון.

נדרש:

- א. מהם הפיסקאות הקיימות בדוח רואה החשבון המבקר מה הן כוללות ולמה הם נועדו. (2 נקודות).
- ב. פרטי והסבר/י את הליקויים הקיימים לדעתך בטיטת דוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של חברת רומי בע"מ. (8 נקודות).

פתרון:

נדרש א.

ראה תקן ביקורת 99 המגדיר את הפסקאות

נדרש ב:

דוח ר"ח הינה לבעלי המניות. צריך להיות דוח ר"ח המבקר.

חסרה הפסקה הראשונה ובה תיאור של הדוחות שבוקרו ואחריות ההנהלה והמבקר.

פסקה שניה לא כוללת את שנת הדוח, ביקורת הינה לפי תקנות ר"ח (דרך פעולתו), לא אומרים טעויות מחפירות, לא אומרים ניירות עבודה, אין מאזן בוחן יש דוחות כספיים, לא אומרים חשבות של החברה, מידה סבירה של ביטחון ולא מצוינת, אומדנים משמעותיים.

פסקה שלישית לא אומרים ביקורת של עובדינו. התקופה של המאזן הינה 31 בדצמבר 2008 ולא מרץ, צריך להתייחס לרווח והפסד, דוח על השינויים בהון ותזרים.
חסר תאריך
שם הפירמה אינו עונה על כללי האתיקה.

שאלה מספר 3 (20 נקודות)

במסגרת יום האב, נתבקשת על ידי בנך מוטל, לבוא ולהציג בפני חבריו לכיתה את המקצוע בו הנך עוסק. ניסית להניעו בטענה כי המקצוע שלך, רואה חשבון העוסק בעיקר בביקורת חיצונית לחברות, הנו מקצוע שאין יותר מידי מה לפרט עליו- אך הבן לא קיבל את הדברים והתעקש שתופיע כפי שביקש. בסוף המצגת שלך בפני חברי הכיתה, כאשר הגעת לשלב השאלות, קם יוסל וצעק כי אביו עוסק בנושאים יותר מורכבים, מעניינים ויוקרתיים, "אבא שלי מבקר פנים!" אורי, אחד מחברי הכיתה, התחיל לבכות. "אני רוצה גם וגם", גם להיות מבקר חיצוני וגם להיות מבקר פנימי.

נדוש:

א. בהתאם לדרישתו של בנך פרט מהי עבודתו ומטרתו העיקרית של רואה חשבון מבקר, ומהם עיסוקים נלווים (יש לתת לפחות 7 דוגמאות לעיסוקים נלווים). (8 נקודות).

מטרתו לחוות את דעתו על נאותות הדוחות הכספיים ... השגת מידה סבירה של ביטחון שאין בדוכ"ס הצגה מוטעית מהותית. כמו כן יש להתייחס לעבודתו- איסוף ראיות וכו.

עיסוקים נלווים- שירותי מיסים, ביקורת פנים, הנהלת חשבונות וחשבונאות ניהולית, ביקורת מערכות מידע ממוחשבות, עריכת סקרים וחקירות, ייעוץ מקצועי פיננסי ומנהלי, הערכת שווי מניות ועסקים, השתתפות בהכנת תשקיפים, נאמנויות, ניהול עיזבונות, כינוס נכסים, פירוקים, ניהול מטעם בית משפט, בורריות, חברות במועצת המנהלים, מזכיר חברה, הדרכה מקצועית והנחלת ידע מקצועי.

ב. עמוד על הפרמטרים המבדילים בין רואה חשבון מבקר למבקר פנים, והסבר. (8 נקודות)

ביקורת פנימית	ביקורת חקירתית	
מטרות הביקורת ומהותה	בדיקת פעולות המבוקר- שמירה על החוק, ניהול תקין, יעילות וחיסכון	השגת מידה סבירה של ביטחון שאין בדוכ"ס הצגה מוטעית מהותית
הסמכות מכוחה פועלת הביקורת	חוק הביקורת הפנימית והוראות מפקחים שונים	חוק רואי חשבון, חוק החברות, כללים מקצועיים ועוד
מינוי	ע"י הדירקטוריון על פי המלצת ועדת הביקורת	ע"י האסיפה הכללית
תלות וכפיפות	ממונה ארגוני- יו"ר	מחויב לבעלי המניות שמינו

דירקטוריון או מנכ"ל	אותו. אינו כפוף לדירקטוריון	
מועדי עריכת הביקורת	חלק מתהליך מובנה הנמשך כל השנה	סמוך למועד עריכת הדוכ"ס
אופי ודפוס	מתוכננת מראש בהתאם לתוכנית העבודה שאושרה והינה שיטתית ומובנית	מעשה של שיגרה הנעשה תוך יישום נהלי ביקורת מקובלים
משך כהונה	לא מוסדר	שנה
גורמים לדיווח	ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל וליו"ר ועדת הביקורת	לבעלי המניות

ג. מה דעתך על האפשרות של להיות גם מבקר פנים וגם מבקר חיצוני? פרט והסבר (4 נקודות)

באופן עקרוני אין בעיה כל עוד השירות ניתן לשני גופים שונים. להתייחס לתקנות אי תלות- 3 (7)

נדרשת התייחסות גם לתנאי הקדם שנדרשים בתפקיד (מבקר חיצוני עומד בתנאים הנדרשים להיות מבקר פנים, לעומת מבקר פנים שלא דווקא עומד בתנאים המצויינים בחוק רואי חשבון, לדוג' כאשר מדובר בעורך דין שלא עבר את בחינות המועצה).

שאלה מספר 4 (30 נקודות)

ענה על השאלות הבאות בקצרה (3 נקודות לכל סעיף):

א. כמה שנים יש לשמור את ראיות הביקורת שהתקבלו במהלך הביקורת? 7 שנים או 15/16 בהתאם לנסיבות (שומה, משפט).

ב. יוסף, רואה החשבון המבקר שהגיע להחליף אותך בביקורת חברת "אור ומאור" בע"מ, ביקש כי תצלם לו את כל ניירות העבודה. כיצד עליך לנהוג? התייחסות לנושא בעלות על ניירות עבודה, פרסום הלשכה בנושא- אין חובה עלי לצלם, מן הראוי שאאפשר ליוסף לבוא לצלם תמורת תשלום סביר. כמו כן אין חובה לחשוף את כל המסמכים, לדוג' מסמכים עם מידע סובייקטיבי- בהתאם לשיקול הדעת.

ג. מהי הערכת סיכונים על הבקרה הפנימית? סיכון גבוה אומר שהבקרה הפנימית לא תגלה טעויות בדוחות הכספיים ולהפך.

ד. מהם הדרישות לקבלת רישיון רוי"ח? חוק רוי"ח (גיל, התמחות, לימודים, יושר מקצועי) ראה חוק רוי"ח.

ה. מהו ה-PCAOB? גוף שהוקם בעקבות חוק סרבינס אוקסלי ומטרתו לפקח על משרדי רוי"ח המבקרים חברות ציבוריות בארה"ב.

ו. ציין 8 כללי אתיקה שרו"ח צריך לעמוד בהם (יושר והגינות, אי תלות, החלפת רוי"ח, איסור פרסום, סודיות, שם המשרד, אישור שותפות של מי שאינו רוי"ח וכו').

ז. איך נקבע שכרו של רואה החשבון המבקר? (אסיפה כללית. כמו כן לנושא הסמכת דירקטוריון). ראה חוק חברות.

ח. תן 5 דוגמאות לסוגי ראיות ביקורת (אישורים מחיצוניים, מסמכי מקור כגון חשבוניות, צפיה, חישוב מחדש, הסכמים).

ט. מהם המונחים הבאים: SEC, AICPA ו-SAS?

רשות לניירות ערך בארה"ב- נוסד בעקבות התמוטטות שוק ההון בארה"ב, מדובר בגוף סטטוטורי, עצמאי שתפקידה לאכוף את חוקי נייע ותקנותיו שמטרתם להבטיח שמירה על האינטרס הציבורי וגילוי מלא ונאות של מידע בדוכ"ס של חברות הנסחרות בבורסא

לשכת רוי"ח בארה"ב- מהות של לשכת רואי חשבון בישראל דומה לפעילותה של לשכת רואי חשבון בארה"ב.

תקני ביקורת שמפורסמים על ידי לשכת רוי"ח בארה"ב

י. מהי סביבת בקרה? גישת ההנהלה לבקר ה פנימית.

חלק ב' - שאלות רב ברירה - 20 נקודות (2 נקודות לכל שאלה) - יש לענות בדף המצורף לפי ההוראות

(1) מה אינו נכון לגבי פער הציפיות :

- (א) מכתב התקשרות תורם להקטנת פער הציפיות.
- (ב) פער הציפיות הינו הפער שבין עבודת רואה החשבון המבקר כפי שתוכננה על ידו לבים ביצוע העבודה בפועל על ידי רואה החשבון המבקר, כלומר הפער בין הצפוי לבין המצוי.
- (ג) גילוי דעת 73 בדבר מטרות הביקורת תורם להקטנת פער הציפיות.
- (ד) פער הציפיות הינו במישור שבין רואה החשבון המבקר לבין הלקוח.

תשובה א'

(2) לירון המתמחה במשרד רואי חשבון "כהן ושות' ", אינו מבין מהי מטרתה העיקרית של הביקורת, הסבר לו מהי המטרה העיקרית של הביקורת :

- (א) מתן חוות דעת על הדוחות הכספיים שאכן הינם משקפים בצורה נאותה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים.
- (ב) אישור חוות הדעת על הדוחות הכספיים שאכן הינם משקפים בצורה נאותה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, את המצב הכספי, את תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים.
- (ג) גילוי מעילות ואי סדרים במבוקר.
- (ד) בדיקה ואישור הבקרה הפנימית במבוקר.

תשובה א'

(3) מיכל, המתמחה במשרד רואי חשבון אינה יודעת מהו ההבדל בין תקני ביקורת ונהלי ביקורת. לשם כך ביקש מנהל המשרד שתבהיר לה במיוחד כי נוהל ביקורת הוא :

- (א) הינם הפעולות שרואה החשבון יבצע ודרכי הפעולה בהן ינקוט בהם בעת ביקורת דוחות כספיים.
- (ב) נורמות, סטנדרטים, מסגרות שלפיהם יפעלו החברים במקצוע.
- (ג) הכללים והעקרונות החשבונאיים המקובלים כפי שנקבעו בחוק רואי חשבון, התשט"ו – 1955.
- (ד) כללים, חוקים ונהלים שמיושמים על ידי רואה החשבון המבקר בבואו לתכנן את עבודת הביקורת.

תשובה א'

(4) אלון, בעליה של חברה פרטית שואל לדעתך, האם הוא חייב למנות רו"ח מבקר במידה ואין בכוונתו לגייס הון מהציבור?

- (א) כמו בארה"ב, חלה חובה למנות רו"ח מבקר רק על חברות הנסחרות בבורסה.

- (ב) חובה למנות רו"ח מבקר מכוח חובה סטטוטורית.
- (ג) אם יגיש הצהרה בכתב שאין שכוונתו לגייס הון מהציבור יוכל שלא למנות רו"ח מבקר.
- (ד) אין חובה למנות רו"ח מבקר אם החברה אינה חברה שלציבור עניין בה.
- תשובה ב'

- (5) שכרו של רואה החשבון המתמנה על פי חוק החברות, התשנ"ט – 1999 נקבע, ככלל, על ידי:
- (א) המנהלים / הדירקטורים.
- (ב) האסיפה הכללית של בעלי המניות.
- (ג) רשם החברות.
- (ד) רשם רואי החשבון של לשכת רואי חשבון בישראל.
- תשובה ב'

- (6) מה מהגורמים הבאים יש לו השפעה הפוכה על גודל הדגימה בביקורת?
- (א) הערכת המבקר את הסיכון המובנה.
- (ב) סך הטעויות שרואה החשבון המבקר מוכן לקבל.
- (ג) גודל האוכלוסייה.
- (ד) אך אחת מהתשובות.

- תשובה ב'
- (7) התקנים האישיים מתקני הביקורת אינם כוללים את:
- (א) תקן 7 בדבר מיומנות.
- (ב) תקן 6 בדבר אי תלות.
- (ג) תקן 5 בדבר זהירות.
- (ד) תקן 8 בדבר תכנון ופיקוח.
- תשובה ד'

8) מהו הנוהל על פיו ניתן לסיים כהונת רואה חשבון מבקר בחברה ציבורית על פי חוק החברות, התשנ"ט-1999?

- א. סיום הכהונה נעשה על ידי האסיפה הכללית תוך הפעלת שיקול דעתה הבלעדי בנושא.
- ב. סיום הכהונה נעשה על פי שיקול דעתה הבלעדי של ועדת הביקורת. ועדת הביקורת מודיעה זאת לאסיפה הכללית והיא מכריזה על סיום הכהונה.
- ג. סיום הכהונה נעשה על ידי האסיפה הכללית לאחר שהובאה בפניה עמדת ועדת הביקורת, זאת לאחר שועדת הביקורת נתנה לרואה החשבון הזדמנות סבירה להביע את עמדתו בפניה.
- ד. לא ניתן לסיים כהונת רואה חשבון מבקר ללא הסכמת רשם החברות.

תשובה ג'

9) מבין צירופי התפקידים הבאים, מהו הצירוף אשר היה עדיף כי לא יתקיים במבוקר על ידי אותו אדם ?

- א. רישומי הנהלת חשבונות כללית, הכנת שקים לחתימה.
- ב. רישומי הנהלת חשבונות של כרטסת הלקוחות, רישומי הנהלת חשבונות של כרטסת הספקים.
- ג. האחראי על התאמות הבנקים, רישומי הנהלת חשבונות כרטסת הוצאות.
- ד. הכנת הודעות זיכוי על הנחות והחזרות, הכנת שקים לחתימה.

תשובה ג'

10) איזו מהמטרות הבאות אינה מהווה מטרה משנית של הביקורת?

- ה. שיפור (ייעול) נהלים.
- ו. בדיקת תקינות מערכת הבקרה הפנימית.
- ז. בדיקת נאותות הדיווח הכספי בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.
- ח. מניעת תרמיות, מעילות וזיופים.

תשובה ג'